

Sygn. akt V U 792/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 czerwca 2013 roku

Sąd Okręgowy w Słupsku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSO Radosław Buko**

Protokolant: st. sekr. sądowy Beata Pezena

po rozpoznaniu w dniu 13 czerwca 2013 roku w Słupsku

odwołania L. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

z dnia 29 marca 2013 roku znak (...)

w sprawie **L. M.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.**

o emeryturę

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zobowiązuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. do wypłaty emerytury ubezpieczonej L. M. za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku, nie stwierdzając odpowiedzialności organu rentowego

UZASADNIENIE

Ubezpieczona L. M. wniosła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia 29 marca 2013r., znak (...), odmawiającej podjęcia wypłaty zawieszonyj emerytury za okres od 01.10.2011 r. do dnia 21.11.2012 r.

Ubezpieczona domagała się zmiany zaskarżonej decyzji organu rentowego w części, w jakiej decyzja ta zwieszała prawo do emerytury za okres od dnia 01.10.2011 r. do dnia 21.11.2012 r. Nadto wniosła o nakazanie organowi rentowemu wypłaty emerytury poczynając od 01.10.2011 r. wraz z ustawowymi odsetkami od każdej zaległej miesięcznej raty do dnia 21.11.2012 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych, jednocześnie podnosząc, iż brak jest podstaw do podjęcia wypłaty zawieszonyj świadczenia za okres sprzed 22.11.2012 r.

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczona L. M., ur. (...), w dniu 08.01.2010 r. złożyła wniosek o emeryturę.

Decyzją z dnia 12.03.2010 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od 25.01.2010 r. tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego.

/ **dowód:** wniosek- k. 1 – 5 akt emerytalnych ZUS, decyzja z dnia 12.03.2010 r. – k. 79 – 81 akt emerytalnych ZUS/

Ubezpieczona zatrudniona jest w (...)w B..

Wobec nierozwiązania stosunku pracy, decyzją z dnia 03.10.2011 r. organ rentowy wstrzymał ubezpieczonej wypłatę emerytury od 1.10.2011 r.

/ **dowód:** oświadczenie ubezpieczonej – k. 100 akt emerytalnych ZUS, decyzja z dnia 03.10.2011 r. – k. 102 – 103 akt emerytalnych ZUS/

Wnioskiem z dnia 29.11.2012 r. ubezpieczona wniosła o podjęcie wypłaty zawieszonych świadczeń wraz z odsetkami.

/ **dowód:** wniosek z dnia 29.11.2012 r. – k. 104 akt emerytalnych ZUS/

Decyzją z dnia 20.12.2012 r. organ rentowy wznowił wypłatę emerytury od 22.11.2012 r. tj. od dnia, w którym został opublikowany wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012 r. (DZ. U. z 2012 r., poz. 12285).

/ **dowód:** decyzja z dnia 20.12.2012 r. – k. 106 – 107 akt emerytalnych ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 29.03.2013 r. organ rentowy odmówił podjęcia wypłaty zawieszonych za okres od 01.10.2011r. do 21.11.2012 r. świadczeń.

/ **dowód :** zaskarżona decyzja – k. 109 akt emerytalnych ZUS/

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej L. M. zasługuje na uwzględnienie.

Do stosowania zasad wypłaty świadczeń zgodnie z dyspozycją art. 133 § 1 pkt 1 i 2 odsyła ust. 2 tegoż przepisu prawnego wskazując, iż przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio również w razie ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości wskutek wznowienia postępowania przed organami odwoławczymi albo wskutek kasacji, z tym że za miesiąc zgłoszenia wniosku przyjmuje się miesiąc wniesienia wniosku o wznowienie postępowania lub o kasację.

Art. 133 ust. 1 powołanej ustawy o emeryturach i rentach z FUS stanowi: że w razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości, przyznane lub podwyższone świadczenia wypłaca się, poczynając od miesiąca, w którym powstało prawo do tych świadczeń lub do ich podwyższenia, jednak nie wcześniej niż:

- 1) od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu, z zastrzeżeniem art. 107a ust. 3; / art. 107a dotyczy zasad wypłaty renty rodzinnej i nie miały w sprawie zastosowania/;
- 2) za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, o którym mowa w pkt 1, jeżeli odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego lub odwoławczego.

W ocenie Sądu, w sprawach, w których doszło do zawieszenia wypłaty świadczeń emerytalnych od dnia 1 października 2011r., co do osób, które nabyły prawo do emerytury i je realizowały poczynając od 8 stycznia 2009r. (czyli w stanie prawnym, który do wypłaty emerytury nie wymagał rozwiązania stosunku pracy) można uznać, iż organ rentowy dopuścił się błędu w rozumieniu przytoczonego powyżej art. 133 ust. 1 pkt 2.

Za takim rozumieniem „błędu organu rentowego” opowiedział się także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 marca 2011r. I UK 332/10 (LEX nr 811827) stwierdzając, iż „za takie przyczyny można uznać wszelkie zaniedbania tego organu, każdą obiektywną wadliwość decyzji, niezależnie od tego czy jest ona skutkiem zaniedbania, pomyłki, celowego działania organu rentowego, czy też rezultatem niewłaściwych działań pracodawców albo wadliwej techniki legislacyjnej i w konsekwencji niejednoznaczności stanowionych przepisów. Oznacza to, że przedmiotowe pojęcie obejmuje również niedopełnienie obowiązku działania z urzędu na korzyść osób uprawnionych do świadczeń emerytalno – rentowych.” – teza 2 wyroku.

Zdaniem Sądu Okręgowego, ten przepis prawny miałby w sprawie zastosowanie i pozwalałby na wypłatę świadczeń za okres zawieszenia wypłaty emerytury w oparciu o przepis prawny uznany następnie za sprzeczny z Konstytucją RP.

W tym miejscu wskazać należy, iż orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne (art. 190 ust. 1 i 3 Konstytucji). Orzeczenie o niekonstytucyjności musi prowadzić do dalszych działań mających na celu przywrócenie stanu zgodności z Konstytucją, co można osiągnąć w wyniku wznowienia postępowania po orzeczeniu niekonstytucyjności, co jest możliwe na podstawie art. 190 ust. 4 Konstytucji oraz na zasadach i w trybie określonym w przepisach właściwych dla danego postępowania.

Art. 190 ust. 4 Konstytucji wskazuje na wyraźną wolę ustawodawcy, aby sprawa prawomocnie rozstrzygnięta na podstawie przepisu niezgodnego z Konstytucją była rozstrzygnięta w zgodzie z wartościami i zasadami konstytucyjnymi (patrz wyrok z 13.03.2007r. sygn. akt K 8/07). Stąd między innymi regulacje dotyczące wznowienia postępowań w związku z wyrokami TK. Z tych także przyczyn w orzecznictwie Sądu Najwyższego ukształtowało się jednolite stanowisko, co do tego, że przepis uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, nie może być stosowany przez sądy i inne organy w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału.

Oznacza to konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu, jeżeli stanowił on podstawę wydania kwestionowanego orzeczenia sądowego (patrz dla przykładu uchwała Sądu Najwyższego z 03.07.2003r., III CZP 45/03, OSNC z 2004r. Nr 9 poz.94).

Ubezpieczona powoływała się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego, w sprawie K 2/12 z 13 listopada 2012 roku.

Trybunał Konstytucyjny orzekł w nim, iż art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103 a ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 roku, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku, bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji RP.

Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż w porządku prawnym, jaki istniał w naszym kraju i w przepisach emerytalno-rentowych sytuacja dotycząca prawa do emerytury i możliwości bądź braku możliwości kontynuowania zatrudnienia zmieniała się na przestrzeni lat.

Od 1 lipca 2000 r. (data wejścia w życie art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS) nierozwiązanie stosunku pracy powodowało, że prawo do świadczenia mogło zostać ustalone, ale nie mogło zostać zrealizowane (zostało zawieszane).

Uzasadniając tę zmianę, wskazano, że zasadniczą rolę w ubezpieczeniu społecznym odgrywa powiązanie prawa do świadczenia z brakiem środków utrzymania, a łączenie dochodów z pracy, z jednoczesnym pobieraniem emerytury stawia pracujących emerytów w pozycji uprzywilejowanej, co nie może być oceniane w oderwaniu od poziomu życia społeczeństwa, istniejącego bezrobocia oraz obciążeń pracodawcy i budżetu państwa.

Art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS został uchylony mocą art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz. 1507). Od 8 stycznia 2009 r. treścią ryzyka emerytalnego ponownie było osiągnięcie odpowiedniego wieku.

Uchylenie art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS było konsekwencją realizacji programu „Solidarność pokoleń – działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+” – pakietu działań rządowych zmierzających do zwiększenia zatrudnienia osób po 50. roku życia.

Uchylenie powołanego przepisu miało usunąć jedną z barier aktywności zawodowej tych osób.

Zgodnie z art. 45 ustawy z 21 listopada 2008 r. wypłaty zawieszonych emerytur dokonywało się na wniosek osoby zainteresowanej, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych informował osoby, mające w dniu wejścia w życie ustawy zawieszane prawo do emerytury w trybie art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, o warunkach pobierania świadczeń. Ten stan prawny obowiązywał do 31 grudnia 2010 r.

Od 1 stycznia 2011 r. obowiązywał art. 103a, dodany do ustawy o emeryturach i rentach z FUS na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r., znoszący możliwość pobierania emerytury bez rozwiązywania umowy o pracę z dotychczasowym pracodawcą, na rzecz którego była wykonywana praca bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS objął wszystkich emerytów, a więc nie tylko tych, którzy prawo do emerytury uzyskają od momentu jego wejścia w życie, ale również tych, którzy przeszli na emeryturę wcześniej.

Ci emeryci, którzy nabyli prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. mogli ją pobierać bez rozwiązania umowy o pracę jeszcze przez 9 miesięcy od daty wejścia w życie zmiany, czyli do 30 września 2011 r. Jeżeli do tego momentu stosunek pracy nie ustał, wypłata emerytury została przez ZUS wstrzymana, poczynając od 1 października 2011 r.

Należy zwrócić uwagę, że obowiązująca regulacja nie wyłącza możliwości łączenia emerytury z dochodami z pracy zarobkowej, lecz uzależnia wypłatę emerytury od rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą (pracodawcami), u którego dana osoba była zatrudniona bezpośrednio przed złożeniem wniosku o emeryturę. Emeryt może wrócić do pracy do tego samego lub innego pracodawcy (oczywiście, o ile zostanie zatrudniony) i pobierać zarówno wynagrodzenie, jak i emeryturę.

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 roku, w sprawie K 2/12, stwierdził niekonstytucyjność przepisu art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 205, poz. 1365, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118 i 251), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Trybunał Konstytucyjny uznał, iż ustawodawca odstępując od wcześniej przyjętej polityki, wobec osób, które nabyły prawo do emerytury pod rządami przepisów obowiązujących od 2009, godzi w zasadę zaufania do państwa i prawa, naruszając bezpieczeństwo prawne obywateli.

Osoby, które skutecznie nabyły i realizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 do 31 grudnia 2010 musiały, w związku ze zmianą przepisów, poddać się nowej, mniej korzystnej dla nich treści ryzyka emerytalnego tj. poza wiekiem spełniać warunek rozwiązania stosunku pracy. Gdyby w chwili przejścia na emeryturę osoby te wiedziały, że będą musiały przerwać zatrudnienie, aby uzyskać świadczenie emerytalne, to w chwili osiągnięcia wieku emerytalnego nie podjęłyby decyzji o złożeniu wniosku o emeryturę, lecz kontynuowały nadal zatrudnienie.

Działając w zaufaniu do państwa i stanowiącego przez nie prawa, podjęły w przeszłości, decyzję co do przejścia na emeryturę, gdyby wiedziały, iż nastąpi zmiana stanu prawnego, uzależniająca realizację prawa do tego świadczenia od rozwiązania stosunku pracy, ich decyzja mogłaby być inna, bo z perspektywy dokonanej nowelizacji przepisów okazała się dla nich niekorzystna.

W realiach przedmiotowej sprawy należy stwierdzić, iż ubezpieczona nabyła prawo do emerytury od 25 stycznia 2010 roku (czyli po zmianie przepisów, która nastąpiła od 8 stycznia 2009r.) i prawo to było przez nią realizowane, mimo nierozwiązanie stosunku pracy.

W dniu nabycia przez ubezpieczoną prawa do emerytury, wówczas obowiązujące przepisy, nie wymagały rozwiązania stosunku pracy w celu realizowania wypłaty świadczenia .

Ubezpieczona wystąpiła o emeryturę i nabyła prawo do niej w oparciu o przepisy obowiązujące po 8 stycznia 2009r., które to przepisy nie uzależniały wypłaty emerytury od rozwiązania stosunku pracy.

W ocenie Sądu Okręgowego, orzeczenie TK, w którym ubezpieczona upatruje zasadności wniesionego odwołania, ma zastosowanie do jej sytuacji.

W uzasadnieniu wyroku Trybunał Konstytucyjny podniósł, że rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 roku spowodowało, że osoby, które już skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. musiały, na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, poddać się nowej, mniej korzystnej dla nich treści ryzyka emerytalnego.

Innymi słowy, ubezpieczeni, którzy prawo do emerytury uzyskali po spełnieniu jedynie warunku osiągnięcia wieku (oraz odpowiedniego stażu ubezpieczeniowego), musieli ponownie zrealizować swoje prawo do emerytury według nowej treści ryzyka, czyli spełnić także warunek rozwiązania stosunku pracy, aby emeryturę nadal pobierać od 1 października 2011 r.

Oznaczało to dla nich, że chcąc nadal pracować i jednocześnie pobierać emeryturę (w tym miejscu należy przypomnieć, że ustawodawca nigdy nie zakazywał i aktualnie także nie zakazuje łączenia świadczenia emerytalnego z wynagrodzeniem, co więcej – zgodnie z art. 103 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS emeryci, którzy osiągnęli tzw. powszechny wiek emerytalny mają możliwość łączenia dochodów z tych źródeł bez żadnych ograniczeń kwotowych) muszą rozwiązać stosunek pracy i raz jeszcze go nawiązać – oczywiście, jeśli znalazły nowego pracodawcę albo dotychczasowy zgodził się ponownie je zatrudnić.

Nie budzi wątpliwości Sądu Okręgowego, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego odnosi się tylko do ubezpieczonych, którzy skutecznie nabyli i od daty nabycia prawa realizowali prawo do emerytury tj. nabyli i realizowali prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r.

Wyrok ten ma zatem zastosowanie do ubezpieczonej, która prawo do emerytury nabyła w 2010 r i je realizowała.

Z tych racji natury faktycznej i prawnej omówionych powyżej Sąd uznał odwołanie ubezpieczonej za zasadne i w oparciu o art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. w ten sposób, że zobowiązał organ rentowy do wypłaty emerytury ubezpieczonej L. M. za okres od 1 października 2011 roku do 21 listopada 2012 roku, nie stwierdzając odpowiedzialności organu rentowego, o czym orzeczono w sentencji wyroku.

Sąd nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego oparciu o art. art. 118 ust. 1 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) albowiem ZUS Oddział w S. wydając decyzję o wstrzymaniu wypłaty emerytury działał zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami. Zdaniem Sądu Okręgowego przeprowadzona wnikliwa analiza treści orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego pozwoliła na ustalenie, że ubezpieczony ma prawo do emerytury za okres od 1 października 2011 roku do 21 listopada 2012 roku. Zdaniem Sądu Okręgowego organ rentowy nie miał możliwości prawnych nie stosowania się do wadliwego prawa które formalnie obowiązywało w chwili wydania decyzji z 3.10.2011r. Nadto organ rentowy nie jest podmiotem uprawnionym do oceny czy określona regulacja prawna jest zgodna z konstytucją.